

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

İLYAS ARGUNHAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/82224

Karar Tarihi : 6/1/2026

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : İlyas ARGUNHAN

Vekili : Av. Alperen İMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözetli koruma tedbirinin haksızlığının yargılama neticesinde kesinleşen beraat kararı ile ortaya çıkmasına rağmen açılan tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Kullanmak İçin Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Satın Alma, Kabul Etme veya Bulundurma Suçuna İlişkin Süreç

2. Başvurucu 25/6/2020 günü saat 23.50 sıralarında E.Ç. ile birlikte iken polisleri görmeleri üzerine kaçmaya çalıştıkları sırada yakalanarak kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma suçundan gözaltına alınmıştır. Yakalama ve Gözetli Alma Tutanağı'nda başvurusunun gözaltına alındığı suç, kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma olarak belirtilmiştir. Aynı suçtan başvurusunun şüpheli olarak polis merkezinde ifadesi alınmış; başvuru, ifadesinde saat 22.00 sıralarında uyuşturucu madde kullandığını kabul etmiştir.

3. Polislerce düzenlenen ve başvurusunun imzasının da yer aldığı tutanağa göre başvuru ve E.Ç. polislerden kaçarken yere 65 gram ağırlığında bir madde atmıştır. Daha sonra bu maddenin *sentetik kannabinoid* içeren uyuşturucu madde olduğu belirlenmiştir.

4. Sevk/Serbest Bırakma Tutanağı'na göre başvuru 26/6/2020 tarihinde saat 01.22'de serbest bırakılmıştır.

5. Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme, bulundurma ve kullanma suçundan 8/10/2020 tarihinde başvuru hakkında beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmiştir. Başvurucunun erteleme süresi içinde yükümlülüklerine uygun davranmaması sebebiyle anılan suçtan 18/4/2022 tarihinde kamu davası açılmıştır. Yargılama sonucunda 19/6/2025 tarihinde başvurunun anılan suçtan 1 yıl 8 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Karar, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla istinaf incelemesi aşamasındadır.

B. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti Yapma veya Sağlama Suçuna İlişkin Süreç

6. 8/10/2020 tarihli iddianameyle başvurunun uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçundan cezalandırılması talebiyle kamu davası açılmıştır.

7. 5/11/2020 tarihinde başvuru hakkında yargılama sonucunda anılan suç işlediğinin sabit olmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmiştir. 13/11/2020 tarihinde beraat kararı istinaf kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiştir.

C. Tazminat Davasına İlişkin Süreç

8. Başvurucu müdafii; başvurunun uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapma suçundan yakalanarak gözaltına alındığını, yargılama sonucunda beraat ettiğini ifade ederek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca 26/11/2020 tarihinde Adana 12. Ağır Ceza Mahkemesinde (Ağır Ceza Mahkemesi) tazminat davası açmıştır.

9. 2/3/2021 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Davacının 25/06/2020 tarihli eylemi nedeniyle Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2020/261 Esas sayılı dosyasında uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçundan beraat kararı verildiği, kararın 13/11/2020 tarihinde kesinleştiği, kesinleşen kararın sanığa tebliğ edilmediği, gözaltı süresinin başka bir dosyadaki cezasından mahsup edildiğine dair dosya içerisinde herhangi belge olmadığı, gözaltı süresinin tazminat davasına konu edildiğine dair dosya içerisinde herhangi belge olmadığı, anlaşılmıştır. Davacının 25/06/2020 tarihli gözaltına alınma eylemine ilişkin gözaltına alma tutanağında yakalamaya neden olan suç olarak TCK'nın 191. maddesinde düzenlenen kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak suçunun gösterildiği, tazminat davasına dayanak teşkil eden ceza dava dosyasında yapılan yargılama sonucu verilip kesinleşen beraat hükmü olsa da bu suçla ilişkin olarak davacı hakkında gözaltı işleminin yapılmadığı, davacının 25/06/2020 tarihli gözaltına alındığı eylemi nedeniyle Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 2020/55282 soruşturma nolu dosyası üzerinden 08/10/2020 tarihinde TCK'nın 191/2 hükmü gereği 5 yıl süre ile kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verildiği, halen bu sürenin devam etmekte olduğu, bahse konu soruşturma evrakının sonuçlanmasından sonra tazminat davasının şartlarının değerlendirilmesinin mümkün olacağı kanaatine varılarak yasal şartları oluşmadığından Mahkememizce davacının maddi ve manevi tazminat talebinin reddine..."

10. Davanın reddine ilişkin karara karşı başvuru, istinaf kanun yoluna başvurmıştır. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 14. Ceza Dairesi 8/6/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan kesin olarak reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 28/7/2022 tarihinde öğrendiğini bildirmiş olup 15/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapma suçundan yakalanması ve gözaltına alınması sonrasında yargılama neticesinde beraat ederek kararın kesinleşmesinin ardından açtığı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerini tekrar etmiştir.

15. Başvurucunun iddialarının özü, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açtığı tazminat davasının tazminata konu beraat kararı verilen suç yönünden gözaltı koruma tedbiri uygulanmadığı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkindir. Dolayısıyla başvurunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin -beşinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

16. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu belirtilmiş; ikinci ve üçüncü fıkralarında özgürlüğün kısıtlanabileceği durumlar sayılmış; dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında ise hürriyetinden yoksun kalan kişilere tanınan güvencelere yer verilmiştir (*Safkan Aydoğdu* [2. B.], B. No: 2014/7498, 5/4/2017, § 43; *M.E.* [2. B.], B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 44; *Şenel Çelik* [1. B.], B. No: 2019/16560, 18/1/2022, § 36).

17. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödeneceği ifade edilmiştir. Anılan fıkra da yer alan "*bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişiler*" ifadesi ile maddenin diğer tüm fıkralarında yer verilen kurallara aykırı bir işleme tabi kılınmanın kişiye tazminat hakkı doğurduğu belirtilmiştir. Buna göre maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında belirtilen durumlara aykırı şekilde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunulması ya da kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilen kimsenin maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarındaki güvencelerden yararlandırılmaması hâlinde uğradığı zararlar devlet tarafından ödenecektir (*Safkan Aydoğdu*, § 44; *M.E.*, § 45; *Şenel Çelik*, § 37).

18. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlal edilip edilmediğini belirleyebilmesi için öncelikle başvurunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığını incelemesi gerekir. Yapılacak bu inceleme sonucunda başvurunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir işleme tabi tutulduğu ve bu kapsamda uğradığı zararın devlet tarafından tazminat hukukunun

genel prensiplerine göre ödenmediği tespit edilirse Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlali söz konusu olabilecektir (*Safkan Aydoğdu*, § 45; *M.E.*, § 46; *Şenel Çelik*, § 38).

19. Bu nedenle başvurunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında yer alan esaslara aykırı bir işleme tabi olduğu mahkemelerce ve Anayasa Mahkemesince tespit edilmeden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı bağlamında tazminat hakkının ihlal edildiği sonucuna varılamaz (*Şenel Çelik*, § 38). Bir başka ifadeyle Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının uygulanabilmesi için başvurunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığı mahkemelerce ya da Anayasa Mahkemesince tespit edilmelidir (*M.E.*, § 46).

20. Somut olayda bu konuda mahkemelerce yapılmış bir tespit yoktur. Dolayısıyla başvurunun gözaltıyla ilgili esasların belirlendiği Anayasa'nın 19. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı bir işleme tabi tutulup tutulmadığı incelenecektir.

21. Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı'na göre başvuru; kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma suçundan gözaltına alınmıştır (bkz. § 2). Benzer şekilde başvurunun şüpheli sıfatıyla ifadesi, adı geçen suç nedeniyle alınmıştır. Başvurucu, Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı'nda yer alan kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma suçu dışında uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçundan gözaltına alındığına dair herhangi bir tutanak veya belge de sunmamıştır. Başvurucu hakkındaki iddianame gözaltına alındığı suç yönünden değil uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçundan düzenlenmiş, yargılama sonucunda da bu suç yönünden beraat kararı verilmiştir (bkz. § 7).

22. Buna karşılık başvurunun gözaltına alındığı suç yönünden ise kamu davasının ertelenmesine dair karar verilmiştir (bkz. § 5). Başvurucu tazminat davasını beraat kararına dayandırarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca tazminat talebinde bulunmuştur (bkz. § 8). Ağır Ceza Mahkemesi, başvuru hakkında düzenlenen Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı'nı inceleyerek başvurunun kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma suçundan gözaltına alındığını, buna karşılık beraat kararına konu suç yönünden gözaltı koruma tedbiri uygulanmadığını tespit etmiştir (bkz. § 9). Dolayısıyla Ağır Ceza Mahkemesinin tespitinde hata olduğu söylenemeyecektir. Başvurucu hakkında beraat kararına konu suç yönünden gözaltı koruma tedbirine başvurulmadığı sonucuna varıldığından bu suç yönünden Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının koşullarının oluştuğundan da söz edilemeyecektir.

23. Diğer taraftan Ağır Ceza Mahkemesi; başvurunun gözaltına alındığı suç yönünden beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verildiği, bu sürenin sonuçlanmasından sonra tazminat davasının şartlarının değerlendirilmesinin mümkün olacağı sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 9). Başvurunun tazminat talebini dayandığı 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca tazminata hükmedilebilmesi için kovuşturmayla yer olmadığına dair karar veya beraat kararıyla sonuçlanan bir soruşturma ve kovuşturmanın varlığı gereklidir.

24. Her ne kadar Ağır Ceza Mahkemesi kararının gerekçe kısmında yer verilmiş ise de başvuru, tazminat davası dilekçesinde kamu davasının açılmasının ertelenmesi soruşturmasını ve bu soruşturmaya konu olan kullanmak için uyuşturucu ve uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma suçunu tazminata konu etmemiştir. Benzer şekilde başvurunun gözaltına alınmasına konu olan soruşturmada da 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendine uygun olarak kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmemiştir. Başvurucu, tazminat davasını 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine dayanarak açmamıştır. Dolayısıyla Ağır Ceza Mahkemesinin tazminat davasının reddine ilişkin kararında ilgili ve yeterli gerekçenin ortaya konulduğu görülmektedir.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -beşinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin *açıkça dayanaktan yoksun olması* sebebiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 6/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.